

VÁLASZ EGY VÁLASZRA

A Századok 2015/5. számában recenziót közöltem az Ö. Kovács József által szerkesztett „Vidéki Magyarország 1945–1970. Dokumentumok földről, hatalomról, emberi sorsokról.” című dokumentumkötetről. Írásomban méltányoltam, hogy a kötet bevezető tanulmánya „sok fontos és előremutató megállapítást tartalmaz” s azt is, hogy a munka „a hazai mezőnyhöz képest széles körű válogatáson alapul.” Ugyanakkor nem hallgattam el a kötet hiányosságait, gyengeségeit és tévedéseit sem. Röviden összefoglalva ezek a következők voltak:

1. A kötet címe félrevezető. A „vidéki Magyarország” nem azonos a parasztsággal, amelyről a kötet szól.
2. Nincs megindokolva, hogy 1970 miért korszakhatár a magyar agrár- és vidéktörténetben.
3. A címlap szerzőként tünteti fel a szerkesztőt.
4. Több dokumentum olyan másodközlés, amely a szerkesztő korábbi kötetében már megjelent, s ezt nem jelzi.
5. A dokumentumok jegyzetelése hiányos, egyes dokumentumokat rossz címmel jelentek meg, szerzőjük nem az, aki a szövegben szerepel.
6. Az 1945-ös földreform célja nem a „kulákok” likvidálása volt.
7. Az 1945 és 1970 közötti agrárpolitika összetettebb volt annál, mint ahogy a bevezetőből és a válogatásból kitűnik.
8. Számos fontos társadalomtörténeti esemény (pl. korai tagosítások, kulákperek és kitelepítések, az 1956-os forradalom és az azt követő megtorlás) nem vagy alig szerepel a dokumentumokban.
9. A korabeli politikai elit tagjairól téves, pontatlan és elégtelen információk sora szerepel a kötetben.

Kritikus megjegyzéseim közül Ö. Kovács József egyetlen egyre adott érdemi választ: az 1945-ös földreform kulákbirtokokat érintő jellegére. A szerkesztő konkrét megállapítása igaz, s ebben nincs vita közöttünk. Magam is úgy véltem recenziómban, hogy „elérkezett az ideje az 1945-ös földreform újragondolásának, mivel számos olyan problematikus eleme volt a folyamatnak, amelyről korábban nem, vagy csak érintőlegesen esett szó.” Ám a felsorakoztatott részadatok nem támasztják alá azt az állítását, hogy a módos parasztság módszeres likvidálása már 1945-ben megkezdődött. Ezt az is bizonyítja, hogy a földreform során több százezer ember igényét nem, vagy csak nagyon kis mértékben tudták kielégíteni. Bár egyes településeken előfordult, hogy a törvényben meghatározott mértéken túl is hasítottak ki földdarabot a gazdagabb parasztok földjéből, a kulákság szisztematikus felszámolása és ellehetetlenítése csak 1948 végétől indult meg.

A többi észrevételemre Ö. Kovács József érdemben nem reagált, ehelyett megpróbálta személyes és politikai síkra terelni a vitát.

Papp István

